

ною армією і тим самим виграти час - майже без бою жандарми здалися повстанцям і до дев'яти ранку 16 вересня 1924 року вся влада в містечку перейшла до рук повстанців – над колишньою примарією був піднятий червоний стяг. 17 вересня вогонь визвольної боротьби захопив найближчі села Чисма, Акмангіт, Нерушай та інші. Для придушення Татарбунарського повстання королівський уряд надіслав частини 3 – го армійського корпусу та 9 піхотних полків. На стороні румунських військ діяли добровольчі загони із німецьких колоністів, які відзначилися особливою жорстокістю. Рано вранці 18 вересня 1924 року королівські війська взяли штурмом Татарбунари. Моє село Шагани (нині Приморське) також зазнало артилерійського обстрілу. Пізніше, румунські солдати зайшли до села, хапали на вулиці всіх, кого бачили. Таким чином, багато хто з моїх односельців поповнив ряди приречених на смерть та в'язницю.

Розпочатий терор мав завершитись судом над повстанцями, який проходив з грубим порушенням елементарних правил законності. Слідство тривало майже рік, і з 500 учасників до суду дожило 400. Завдяки французькому журналісту Анрі Барбюсу та його репортажам громадськість Європи дізнавалася правду про суд «п'ятисот». Не дивлячись на поразку, Татарбунарське повстання було найбільшим за всі 22 роки румунського панування - в ньому прийняло участь понад 6 тисяч селян та робітників. Кишинівський суд закінчився провалом румунської політики в Бессарабії. Та події 90 – річної давнини потребують більш ретельного дослідження, адже із часом виникають нові прізвища та факти, які замовчувалися, даючи змогу більш об'єктивно трактувати історичні події.

Гура О.О.
ХНУР

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІСТИЧНОГО БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ 1917 – 1920 РР.

Соціалізм – спроба моделювання не лише держави, а й самого суспільства. Державі відводилася роль інструмента для зламу старих структур і розбудови нових. Досить знищити старі структури державності й самі по собі зникнуть усі соціальні напруги. Мета дослідження – розглянути ідеї та концепції соціалістичного будівництва в Україні 1917 – 1920 рр.

Українська революція 1917 р., утворення Центральної Ради, проголошення Української Народної Республіки, боротьба за збереження української державності в 1917–1920 рр. привели до неабиякої активізації духовних сил українського суспільства.

Російська революційна соціал–демократія впродовж 1917–1920 р., здійснюючи суспільно–політичні перетворення, виявила себе спадкоємницею імперського мислення, внаслідок чого Україна здобула статус, фактично рівнозначний культурній автономії в "єдиному і неподільному" просторі Радянської Федерації. Війна і революція не стали для України часом об'єднання українського народу, який залишився роз'єднаним у межах двох держав. Культ соціалістичного інтернаціоналізму в Україні призвів до того, що чимало українських соціалістів боялись навіть думати про моделювання української державності, оскільки перебували під постійним тиском.

Проте навіть за таких умов 20–ті роки стають часом небаченого розвитку, відкриттів і сподівань в українській культурі. Цей багатогранний спалах творчої енергії став можливим завдяки тому, що зайнята, насамперед, збереженням політичної гегемонії комуністична партія ще не підпорядковувала собі культурну діяльність. Поширення ж україномовної освіти створило українській культурі таке широке підґрунтя, якого вона давно не мала на Східній Україні. Вперше українська культура могла розраховувати на підтримку з боку держави, особливо коли в 1923 р. більшовики взяли курс на українізацію з метою розширення свого впливу серед місцевого населення.

Таким чином, в Україну державність була насильницьким чином привнесена ззовні, а не сформувалася органічно внаслідок зусиль українського суспільства. Основою державного будівництва та "програми соці-

алістичних перетворень" в Україні в 1917–1920 рр. було не волевиявлення українського народу в будь-якій формі, а резолюції, підготовлені В. Леніним та ЦК РКП(б) – зокрема, "Про радянську владу на Україні".

Для опанування Україною більшовицький центр створював маріонеткові уряди, під прикриттям яких на українську територію вводилися червоноармійські загони з Радянської Росії. Протягом 1918–1920 рр. в Україні один за одним змінилося три радянських уряди. Кожен український радянський уряд створювався слідом за вторгненням у країну російських військ у вигляді Червоної армії, яка збройним чином знищила українську державність.

Скориставшись фактичною відсутністю боєздатних збройних формувань українських національних урядів, російські радянські війська насильно насаджували більшовицьку диктатуру. Експортована Москвою, рівно ж як і сформована нею, місцева керівна партійно-радянська верхівка однозначно виконувала в Україні функції окупаційної, колоніальної адміністрації.

Дворницька А.Г.
НТУ«ХП»

«УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ» В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Поразка УНР, ЗУНР і Гетьманату під час Громадянської війни 1918-1921рр. зумовила перетворення «українського питання» на предмет жвавого обговорення у середовищі західноєвропейського політикуму. Намагаючись використати українську політичну еміграцію у протистоянні з СРСР, уряди й посли провідних європейських держав виявляли своє ставлення до представників УНР як до діючих урядів. Відомо, що військове керівництво Великобританії розглядало можливість створення осередку антирадянської партизанської боротьби в Україні. Уряд Франції деякий час вважав перспективним план створення «Чорноморської Антанти», до якої мали увійти як самостійні держави Україна, Кубань,